

רשק
שיעורי
תורה

היכלי תורה

ערש"ק חקת ו תמוז תשע ♦ דף היומי בבלי: מכות יד ירושלמי: כלאים יח

ויסעו מהר ההר ים סוף לסבב את ארץ אדום ותקצר נפש העם בדרך...

צריך להבין, הלא כאשר באו עתה לגבול ארץ אדום, היה זה לאחר ארבעים שנה שאכלו את המן במדבר, איזה דבר נתחדש להם כעת שהביאם לידי כך שתקצר נפשם במן.

והנה בתחלת מסעותיהם במדבר התאוננו על המן ואמרו 'ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו' (בהעלתך יא ו), ואמרו בגמרא (יומא עד:), שאף על פי שהיו טועמים במן כל טעם שירצו, מכל מקום מאחר שרק טעמו של המן היה משתנה לפי חפצם, ואילו מראיתו היתה תמיד אחת, ולא השתנתה למראה הפרי והמאכל שאת טעמו חשו, הרי אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל, ואמרו בגמרא, אמר רב יוסף, מכאן רמז לסומין שאוכלין ואינן שבעין.

אלא שטענה זו היה כחה יפה לדור היוצא ממצרים, הם שבעיניהם ראו את הפירות והמאכלים במצרים והורגלו באכילתם, יכולים היו לומר 'זכרנו את הדגה וגו' את הקשאים ואת האבטיחים וגו'. אולם בניהם שנולדו במדבר ורק באזניהם שמעו, ועיניהם לא ראו מעולם צורת פרי, ומינקותם גדלו כשהם ניזונים מהמן, בכל אותן שנים לא חסרה להם מראית המאכלים, ולא התלוננו על המן. כאשר באו עתה לגבול ארץ אדום, ארץ נושבת שגדלים בה מיני פירות ומאכלים, ובעיניהם ראו את צורתם, חזרו להתלונן על המן כאבותיהם.

על תלונתם זו נענשו מדה כנגד מדה, כי גם טבעם של הנחשים לנשוך ולהמית, נודע להם רק בראותם את פגיעתם הרעה ביושבי ארץ אדום, ואילו בכל אותן ארבעים שנה שהיו במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב, נשכח מהם טבע הנחש להזיק.

על שהלכו אחר עיניהם והתאוו לאכול אותם הפירות והמאכלים שזה עתה למדו להכיר את מראיתם, נענשו מדה כנגד מדה בנשיכת הנחשים השרפים שאך זה למדו לדעת את פגיעתם הרעה. כאשר הביטו אל נחש הנחשת, באה הראיה וכיפרה על הראיה, ונתרפאו ממכתם.

עפ"י חתם סופר

נושאי הדף בעלון

עשיית מלאכת מצוה ע"י תלמיד
חכם בפרהסיא.....מכות יד

מכירת כבדים ששרו בדם כדי
שייראו טריים.....מכות טז

הקורא שם לתרומות ומעשרות,
אם צריך להזכיר את
הסכום.....מכות טז

אכילת איסור פחות מכשיעור לצורך
רפואה.....מכות יז

חלב של עובר שהוציא ידו קודם
שנשחטה אמו.....מכות יח

פדיון מעשר שני טמא בירושלים
בזמן הזה.....מכות יט

סלסול ויפוי השיער
לנוי.....מכות כ

כפתור ופרח.....עמוד 5

עשיית מלאכת מצוה ע"י תלמיד חכם בפרהסיא

הגמרא בקידושין (ע.) מביאה דברי שמואל שכיון שנתמנה אדם פרנס על הצבור אסור לו לעשות מלאכה בפני שלשה. וכתב המהרש"ל ביש"ש (שם פ"ד ס"ד) שאין הכוונה לפרנסים שלנו דהיינו מנהיגי הקהלה, אלא הכוונה לתלמיד חכם שהוא דיין לרבים לדון את הציבור [הו"ד בפתחי תשובה (חו"מ ס"ח ס"ד סק"ה)].

וכתב בבאר יעקב (חו"מ שם), שדבר פשוט הוא שמלאכת מצוה כגון בניית סוכה, מותר לו לעשות בפני שלשה. ומוכיח זאת ממקור הדין בקידושין שם. וכתב שיש גם סייג לדבריו מהמשנה (כריתות טו.) המובאת בסוגיין, אמר רבי עקיבא שאלתי את רבן גמליאל ורבי יהושע באיטליז של עימאום כשהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל וכו'. ולכאורה קשה על רבן גמליאל שהיה נשיא בישראל איך הלך בעצמו ליקח הבהמה, הלא בודאי דבר מצוי הוא שיהיו שלשה אנשים באיטליז, ודוחק לומר שלא היה אז נשיא, עיי"ש. אלא צריך לומר שרבן גמליאל טרח בעצמו משום שהיה זה לצורך נישואי בנו, שמצוה לטרוח עבור סעודה זו.

וכתב שדין זה מרומז בדברי הרמב"ם (סנהדרין פכ"ה ה"ד) והשו"ע (חו"מ ס"ח ס"ד), שכתבו שטעם האיסור הוא כדי שלא יתבזה בפניהם, וא"כ אם עושה לשם מצוה אינו מתבזה ואדרבה שבח הוא לו. וכעין זה כתב המאירי (קידושין שם) כדי שלא יהיה בעיני ההדיוטות כאחד מהם, ואז לא יהיו דבריו נשמעים ומתקבלים [אך לטעם שכתב רש"י (קידושין שם ד"ה אסור לעשות) שגנאי הוא ושפלות לדור שכפופים לזה שאין לו מי שיעשה מלאכתו. עדיין צ"ב, עיי"ש].

ובאלפי מנשה (על שו"ע שם) דחה את הוכחת הבאר יעקב ממשנה זו, שעל כרחק צ"ל שרבן גמליאל לא היה אז עדיין נשיא, שאם היה כבר נשיא יקשה עליו איך הלך בעצמו לקנות אף אם נאמר שמלאכת מצוה מותרת, שהרי עצם קניית הבהמה אינה מצוה, שהרי אם יש לו בהמה בביתו אין עליו מצוה לילך לאטליז לקנות [אולם בבאר יעקב כתב שאף אם לא היה אז נשיא לא היה לו לעשות מלאכה, ובאלפי מנשה דחה דבריו]. עוד כתב באלפי מנשה שדווקא מלאכה אסור לפרנס לעשות בפני רבים, אבל לילך לקנות בהמה בשוק אין זה מלאכה ומותר. [ועיין בענין זה בפניני הלכה לעיל (ה:) אם יש מצוה בהכנות לסעודת נישואין].

וראה בשו"ת חות יאיר (סי' רה) שנשאל על צורבא מרבנן חריף ובקי ומתמיד, אם מותר לו לנגן בכינור לפני חתן וכלה. בתחילה רצה לומר שדווקא תשמיש של בזיון אסור, אך בכל דבר מצוה וכדומה מותר, וגדולי הדור אינם מקפידים ומטפלים בעצמם בעשיית סוכה וכן בשאיבת מים דרך רשות הרבים למצת מצוה, וכן אין נמנעים מלהטפל בחבורת קברנים בחפירה וכל צרכיו. אך למעשה כתב שדבר זה תלוי במחלוקת הרמב"ם והרא"ש לענין השבת אבידה בזקן ואינה לפי כבודו, שדעת הרמב"ם (גזילה ואבידה פ"א ה"ז) שאם הוא בעל נפש יחמיר וישיב האבידה. והרא"ש (ב"מ פ"ב ס"א) סובר שאינו רשאי לבזות כבוד תורתו אחר שהתורה פטרתו [ובביאור הלכה (סי' נד"ה כ) כתב, שמחלוקתם היא רק לענין השבת אבידה שבשעת העסק בזה לא ניכר לעין כל שהוא עוסק במצוה, אבל מצוה שהכל יודעים בעת שהוא עוסק בה שהוא עוסק במצות ה', מודה הרא"ש שמוותר].

מכירת כבדים ששרו בדם כדי שייראו טריים

בשנת תרצ"ז עלתה שאלה על שלחן אסיפת אגודת הרבנים באמריקא אודות מנהג הקצבים שהיו משרים את הכבדים לכמה שעות בדם כדי שייראו יפים וטריים, האם יש בזה חשש כל שהוא.

ודנו בזה משום כמה חששות, ואחד מהם הוא שמכשילים את הקונים בלאו של 'בל תשקצו', משום שאף כשמדיחים אותן היטב באופן שלא נשאר עליהם שום דם, מ"מ נמאסו בזה שהיו פעם אחת בדם, וכמו שמבואר בגמרא כאן שהשותה בכלי המשמש להקזת דם עובר משום 'לא תשקצו' כיון שמאוס הוא. וכתב הב"ח (יו"ד ס"ו קטז ס"ט) שאף אם נשתמשו בו רק פעם אחת והדיחוהו היטב, ואפילו כלי זכוכית שאין ניכר בהם הדם כלל לאחר שטיפה והדחה, עוברים על 'בל תשקצו'. וא"כ כבדים שהושרו בדם, אף אם ידיחום היטב קודם הצליה כדין כל דם שעל הכבד שמועיל לו הדחה קודם הצליה, מ"מ לא תועיל השטיפה להסיר מהם את איסור 'בל תשקצו'. וכן כתב בשו"ת דברי יוסף (קונוויץ, ס"ט).

ובשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א ס"י לא) חלק עליו, משום שדבר ברור הוא שלאו של 'בל תשקצו' שייך רק כשידוע לאוכלו שהוא דבר מאוס ומ"מ אוכל, אבל כשלא ידוע לו שהוא דבר מאוס אין להאוכל שום איסור ומותר לאכלו לכתחילה. ובסוגיין מדובר בכלי אומן שניכר לכל שמקיזין עמו דם ולכן מאוס הוא לכל, וא"כ מאחר שהלקוחות אינם מבחינים בכך שהכבדים שרו בדם, אין שום איסור להאכילם כבדים אלו.

עוד כתב, שאין לחשוש שיכשלו הקונים ויאכלום בלי להדיחם כפי שמצויין הרבה נשים העוברות על דת ועושות שלא כדין, משום שידוע שבזמן הזה [בפרט באמריקא] כולם מקפידים על הנקיין ואף בעלי עבירה מדיחים כל דבר אוכל קודם הבישול, וכל שכן בשר וכבד שמתנפין מדם שעליהן שהוא מאוס ושקוף לכל אדם, ואפשר לסמוך על זה בכל זמן וכ"ש בזמננו. ועיי"ש שביאר מדוע אין לאסור דבר זה מצד איסור גזל שמוכרים את הכבדים במשקל וע"י הדם הם שוקלים יותר. וכן למה אין בזה איסור הונאה.

אולם בשו"ת עמק הלכה (ח"ב ס"ד) כתב שיש לאסור על הקצבים לעשות כן, מפני שמכשילין את הקונים באיסור דם. וגם הם עוברים על איסור גניבת דעת, שכן אפילו לשרות הבשר במים כדי שיהא נראה לבן ושמן אסור משום גניבת הדעת, כמבואר ברמב"ם (מכירה פ"ח ה"ג), וא"כ כ"ש שאסור לשרות הכבדים בדם בכדי שיהיו נראים כחדשים ויהיו הרבה קופצים לקנות, ובפרט אם מחיר כבד ישן פחות ממחיר החדש שאז הם גונבים ממש שמוכרים ישן במחיר חדש.

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח
פקס ל: 03-543-5757

הקורא שם לתרומות ומעשרות, אם צריך להזכיר את הסכום

בספר משנת ר' עקיבה (סי' ז) מוכיח מכמה מקומות בראשונים, שבקריאת שם בתרומות ומעשרות צריך להזכיר את הסכום והוא עיקר בדין קריאת שם, והיינו שיאמר סכום זה יהא תרומה גדולה בצד זה, וסכום זה יהא מעשר ראשון בצפוננו, וסכום זה יהא מעשר שני או מעשר עני בדרומו, אבל אם קורא שם סתם ולא אמר את הסכום כמה הוא מפריש לא הועיל כלום. וכן מפורש בתוספות בקידושין (כו: ד"ה מעשה).

ובמנחת שלמה (ח"א סי' נג אות ג, ח"ג סי' קלט אות א) מוכיח כן מסוגיית הגמרא כאן. שהגמרא מבארת טעמים של חכמים הסוברים שעם הארץ חשוד שלא להפריש מעשר עני, מכיון שיש טירחא בדבר.

ולכאורה תמוה, איזו טירחא יש כאן, הרי די לו בקריאת שם בלבד שיאמר 'ומעשר עני בצפוננו' או 'בדרומו', ויש דעות שאפילו אינו צריך סיום מקום במעשר, וא"כ הרי הוא יכול לומר סתם 'ומעשר עני בתוכו' ואין בזה שום טירחא. אבל אם נאמר שצריך להזכיר את הסכום, בוודאי יש טירחא בקריאת שם, כיון שצריך למדוד את הכרי כדי לדעת כמה הוא סכום המעשר [ואין להקשות שהרי כבר הפריש תרומה גדולה וא"כ יודע הוא כבר את סכום הפירות שיש לו, משום שבתרומה הוא נוטל רק חטה אחת ויוצא יד"ח בזה כיון שמדובר שם בעם הארץ, משא"כ במעשר].

ואין לדחוק ולפרש שבאמת אין טירחא בקריאת שם, ורק עם הארץ שלא למד טועה בזה וחושב שצריכים לדעת כמה הוא המעשר, או שצריך לעשות הפרשה ממש ולכן נמנע מלהפריש. שאין מסתבר שמעולם לא שמע איך שהחברים מפרישים דמאי ושאר ספיקות שרק אומרים 'ומעשר עני בצפוננו' ותו לא.

אולם הביא **שהמהרי"ט** (שו"ת, ח"א סי' כה) נדחק לפרש שע"ה טועה וחושב שצריך הפרשה בפועל ולא מספיק קריאת שם. וביאר שנדחק לפרש כן משום שהוא לשיטתו (קידושין שם) שלא צריך לדעת את הסכום. וכן נראה בהגהות הגר"א בסוגיין, שהגיה במקום 'טריחא ליה מילתא' 'סניא ליה מילתא', וכנראה הגיה כן משום שסבר שאכן אין טירחא בקריאת שם. והביא עוד מספר המעשר והתרומה (פ"א אות לו) שמטופסי הנוסחאות של הפרשת תרומות ומעשרות מגדולי הדורות שעברו מוכח שלא חששו כלל להזכרת הסכום, שהרי כתבו סתם לומר ומעשר שני בצפוננו או בדרומו ולא יותר.

אך כתב, שלדעתו אין לדחות דברים מפורשים בתוספות (קידושין שם) כל זמן שאין מוצאים מפורש להיפך בשאר פוסקים. וגם מטופסי הנוסחאות יש ראייה רק שלא צריך להזכיר סכום, אבל עכ"פ יתכן שצריך הוא לידע כמה הוא בערך שיעור המעשר, ולכן מסיק להלכה שבאופן שאינו יודע כלל לשער כמה פירות יש לו אין מועיל מה שאומר סתם שהמעשר יהא בצפוננו או בדרומו. וראה מה שכתב שם ביאור טעם הדבר.

אכילת איסור פחות מכשיעור לצורך רפואה

נפסק בשלחן ערוך (יו"ד סי' קנה ס"ג) שמותר להתרפאות באיסורים שבתורה במקום סכנה אפילו דרך הנאתו, אבל שלא במקום סכנה אסור. **ובשו"ת האלף לך שלמה** (יו"ד סי' רב) דן בענין אחד שיש לו מיחוש גדול אם מותר לו לשתות לרפואה שומן דגים טמאים. ודעתו שמותר מכמה טעמים. וכתב עצה שישתה מעט מעט פחות פחות מרביעית, ויפסיק בינתיים יותר מכדי אכילת פרס, שאז אינו מצטרף, וחצי שיעור אף שהוא אסור מן התורה מ"מ איסורו קל מאיסור דרבנן, וכיון שמותר לחולה שאין בו סכנה לאכול איסור דרבנן, כל שכן שמותר לו לאכול חצי שיעור. אולם האחרונים העירו **שבמגיד משנה** (הל' שבייתת עשור פ"ב ה"ג) מבואר שחצי שיעור חמור יותר מאיסור דרבנן.

ובשו"ת מהר"ש ענגיל (ח"ה סי' לא, ח"ח סי' יב) כתב בשם הברוך טעם ועוד אחרונים סברא אחרת להתיר לחולה שאין בו סכנה לשתות שמן דגים טמאים פחות מכשיעור, משום שחצי שיעור שאסרה תורה הוא משום שהאוכל חצי שיעור מראה בזה שהוא חשוב אצלו ולכן נחשב כאכילה, אולם חולה שאינו מראה באכילתו שהוא חשוב אצלו לאכלו שהרי אכילתו היא רק משום צורך רפואה, א"כ אין בו איסור כלל.

ולמדו זאת **מהריטב"א** בסוגייתנו (ד"ה ר' שמעון), שביאר בשם רבינו מאיר את טעמו של רבי שמעון הסובר שבכל האיסורים חייבים מלקות על כל שהוא, שאף שסתם אכילה בכזית, מכל מקום מאחר שהוא אוכל פחות מכזית הראה בזה שחשוב הוא אצלו, ולכן לוקה עליו. ולפי זה י"ל שאפילו חכמים החולקים על רבי שמעון ואינם מחייבים מלקות על אכילת כל שהוא, מודים שהטעם שחצי שיעור אסור מן התורה הוא מחמת שמחשיבו, והיינו שמה שהוא מראה שיש אצלו חשיבות לפחות מהשיעור, אין זה מועיל לחייבו מלקות, אבל מועיל עכ"פ לענין איסור, שהכלל שאין אכילה פחותה מכזית הוא רק מצד שאינה חשובה אכילה אך אם מחשיבו האדם לאכילה אסור לו לאכלו.

וכן כתב **בכלי חמדה** (ואתחנן אות ב סק"ו), עיי"ש [אכן בשדי חמד חלק על דברים אלו, וכתב שאין להוציא כן מדברי הריטב"א, אלא רבנן שחולקים על רבי שמעון חולקים לגמרי על הסברא שאכילתו מחשיבתו].

ו**כתב המהר"ש**, שאע"פ שיש סוברים שסתם אכילה בכל שהוא, מ"מ הדבר פשוט להתיר לכתחילה חצי שיעור לצורך רפואה, עיי"ש. אולם **המשנה למלך** (יסוה"ת פ"ה ה"ח ד"ה ודע שעדיין) כתב, שלא מצינו בשום מקום שיתירו חצי שיעור בחולי שאין בו סכנה.

ובשו"ת חכם צבי (סי' פו) כתב ג"כ שטעם האיסור בחצי שיעור הוא משום שמחשיבו. ומחדש לפי זה שאין שייך איסור 'בל יראה' ובל ימצא' על חמץ בפסח פחות מכזית, שאע"פ שבכל האיסורים גם חצי שיעור אסור מן התורה, היינו דוקא כשעושה מעשה שמחשיבו לאותו חצי שיעור כגון אם אוכלו, אבל בחמץ פחות מכזית אינו עושה מעשה אלא מניחו בביתו ואינו מבערו, וכיון שאינו עושה דבר שמראה בו שהוא מחשיבו, אינו עובר.

וכן כתב **באליה רבה** (או"ח סי' תמו סק"ג), שבמשהו חמץ אינו עובר, אלא שנוהגין לשרפו שלא לבוא לידי תקלה. אולם **במגן אברהם** (שם סק"ב) מבואר שעוברים על 'בל יראה' גם במשהו חמץ. וכתב במשנה ברורה (סי' תסז ס"ק מד) שבמקום הפסד יש לסמוך ולהקל כדעת החכם צבי.

חֶלֶב של עובר שהוציא ידו קודם שנשחטה אמו

בגמרא מבואר שבשר שיצא חוץ למחיצתו לוקין על אכילתו, שנאמר (שמות כב ל) 'ובשר בשדה טרפה לא תאכלו', שכיון שיצא חוץ למחיצתו הרי הוא בכלל 'שדה' ואסור לאכלו. ושני אופנים יש בבשר שיצא חוץ למחיצתו, וכמו שפירש רש"י ("ד"ה כיון), א. קדשי קדשים שיצאו חוץ לקלעים. ב. עובר שהוציא ידו בשעת שחיטת אמו. וביאר שלמדו כן מייטור תיבת 'בשדה', שהיה לכתוב 'ובשר טרפה לא תאכלו' והיינו לומדים על איסור טרפה, ומתיתבת 'בשדה' דרשו חכמים שכל שנמצא חוץ למחיצתו נאסר באכילה.

נחלקו הראשונים בגדר איסור עובר שהוציא ידו מרחם אמו, אם דינו כבהמה טרפה לכל דיניה ואף חלבה אם נקבה היא אסור כדין חלב טרפה, או שמא אין כוונת הכתוב אלא שאינו נותר בשחיטת אמו, והרי הוא דומה בפרט זה לטרפה שאין שחיטתו מתירתו באכילה, אבל לשאר דיני התורה אינו נידון כטרפה, וחלבה מותר בשתייה, או שנאסר מטעמים אחרים ולא משום חלב טרפה, וכמו שיתבאר.

הש"ך (יו"ד סי' יד ס"ק יא) הביא את דברי **הרשב"א** ו**הר"ן** שכתבו, שאיסורו של עובר שהוציא ידו מרחם אמו הוא משום אבר מן החי, לפי שכל בהמה יש בה איסור זה עד ששחיטתה מתירתה, ובעובר זה לא הועילה שחיטת האם להפקיע את האיסור. וכתבו **ביד יהודה** (יו"ד סי' יד ס"ק ג) **ובשו"ת שרידי אש** (ח"ב סי' ג אות ב-ג) שלשיטתם אין איסור טרפה בעובר שהוציא ידו מרחם אמו, אלא רק איסור אבר מן החי לפי שלא הועילה לו שחיטת אמו.

ומה שאמרו בגמרא שהוא כטרפה, הוא רק לענין זה ששחיטת אמו אינה מתירתו, כיון ששחיטת האם מועילה רק לעובר שהוא כאחד מאבריה, אבל היד שיצאה לחוץ כבר אינה נחשבת כאחד מאברי האם ולכן אינה ניתרת בשחיטתה.

ולדעתם אין לאסור את חלב העובר באיסור חלב טרפה, לפי שאין בו אלא איסור אבר מן החי, ואיסור זה אינו אוסר את החלב, שהרי כל בהמה חולבת יש בה איסור זה של אבר מן החי שהרי הבהמה חיה כשנותנת החלב, וחלבה מותר.

אך **באמרי משה** (סי' ד אות כג) הוכיח שדעת **הרמב"ם** ו**הראב"ד** שעובר שהוציא ידו יש בו איסור טרפה, ולא רק איסור אבר מן החי.

וכן דעת **הרשב"א בתורת הבית הקצר** (בית ב שער ג), שהעובר שהוציא אחד מאבריו קודם שנשחטה אמו ואחר כך נשחטה אמו, אותו האבר אסור כטרפה, וכתב שלפיכך אם אותו עובר נקבה היא, חלבה אסור כחלב טרפה, וביאר שזהו הצד בגמרא (חולין סו. ט.) לאסור את החלב, והצד שצידדו בגמרא שם להתיר את החלב לפי שיטתו הוא משום שיש צד שאין איסורו משום טרפה (ראה פמ"ג יו"ד סי' יד מ"ש"ז ס"ב).

ולהלכה נפסק **בשו"ע** (שם ס"ה) שהחלב אסור, והוא משום שהיא איבעיא דלא איפשטא בגמרא שם, ומחמירים בה מספק (ש"ך שם ס"ק יא).

פדיון מעשר שני טמא בירושלים בזמן הזה

כתב בכפתור ופרח (פרק מא) בשם בעל התרומה, שעכשיו פודין מעשר שני אפילו בירושלים, כיון שאין המחיצות קולטות אלא מדרבנן, ובזמן הזה לא גזרו חכמים. ותמה עליו בכפתור ופרח, שסברא זו נאמרה בגמרא (ב"מ נג:) רק לדעת רבא, וחכמים חולקים עליו וסוברים שאף בזה"ז שאין מחיצות קולטין המחיצות, והרי אין הלכה כיחיד במקום רבים.

ותמה בעיר הקודש והמקדש (ח"ג פ"ד אות ג) שדברים אלו אינם כלל בספר התרומה, ובדבריו (פרק ארץ ישראל תרומה) מבואר רק שמעשר שני טמא פודין אותו בירושלים בזמן הזה. והביא שכן תמה גם **בפאת השלחן** (סי' ג ס"ק כח). וכתב שאפשר שיש השמטת דברים בספר כפתור ופרח, וגם כוונתו היא לדברי ספר התרומה שדיבר במעשר שני שנטמא, וקושיית הכפתור ופרח עליו היא, שמשמע מדבריו שיכולים לפדותו בטומאה בירושלים וכ"ש שאפשר להוציאו מחוץ לירושלים, ועל משמעות זו תמה, שכיון שהמחיצות קולטות גם בזמן הזה, אסור להוציא את המעשר שני חוץ לירושלים.

אך בהמשך דבריו כתב בכפתור ופרח, שרק בזמן המקדש היו יכולים לפדות בירושלים מעשר שני שנטמא, לפי שהיו קונים בדמיו פירות טהורים והיתה עוברת אליהם קדושת המעשר שני, והיו אוכלים אותם בטהרה.

אבל בזמן הזה שהפדיון אינו לצורך אכילה, שאיננו יכולים לאכול שום פירות בטהרה, אין פודין מעשר שני שנטמא ואין למעשר שני טמא תקנה, אלא ריקבון. **ובפאת השלחן** (סי' ג ס"ק כח) הביא דבריו, וכתב שדבר גדול ויפה דיבר בטעמו ונימוקו עמו. וגם **האור שמח בחדושי** (ב"מ מה.) כתב, שכך נראה לו ברור שאין פודין בזמן הזה מעשר שני שנטמא בירושלים.

ובשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' סד אות ז) הקשה על הכפתור ופרח הסובר שאפשר לפדות מעשר שני רק לצורך אכילתו בטהרה, איך אפשר לפדות בזמן הזה מעשר שני בגבולין, הרי לא שייך היום כלל לאכול מעשר שני בטהרה, ופודהו על פרוטה בשביל לזרקו לים או לאבדו. ותירץ, שכיון שהמעשר נמצא בשעה זו רחוק מירושלים שהוא נאכל שם, אין מתחשבים עם זה שבשעה זו אין בית, כי אפשר שמהרה יבנה המקדש ויכול שפיר לאכול המעשר כשיביאנו לירושלים.

ואפילו על פירות טהורים ג"כ מועיל חילול בזמן הזה, מפני שבריחוק מקום אין מתחשבין כלל עם המצב של עכשיו ורואין אותו כלוקח פירות להביא לירושלים ולאוכלן שם, משא"כ בירושלים עצמה שפיר סובר הכפתור ופרח שאי אפשר לפדות אלא א"כ יכולין גם עכשיו להשתמש עם דמי הפדיון לצורך אכילה.

אמנם נפסק **בשו"ע** (יו"ד סי' שלא סעי' קלה), שמעשר שני שנטמא, פודין אותו בירושלים. וכתב הרמ"א שיש להכשירו לקבל טומאה, כדי שיקבל טומאה ויהא לו היתר בפדיון.

וכן **בשו"ת מנחת שלמה** (שם) כתב, שידוע שאין המנהג ככפתור ופרח, וכמו שכתב **הרדב"ז** (ח"ב סי' תשלא) שאף שאין קונים פירות טהורים בדמי הפדיון כדי לאכלם והדמים הולכים לאיבוד, אף על פי כן פודין, וכתב שכן המנהג בשכונת היהודים בירושלים, ושלא ככפתור ופרח.

סלסול ויפוי השיער לנוי

בגמרא מבואר שהמלקט שערות לבנות מתוך השערות השחורות עובר באיסור 'לא ילבש גבר שמלת אשה' (דברים כב ה), ופירש רש"י (ד"ה אף) שמתנאה עצמו בנויי אשה.

והנה בשו"ע (יו"ד סי' קנו ס"ב) כתב, אסור לאיש להסתכל במראה משום 'לא ילבש גבר', אלא אם כן מסתכל משום רפואה, כגון שחושש בעיניו או שמספר עצמו, או אם מסתפר מן העובד כוכבים בינו לבינו [שאין שם אדם מלבדם, ומשום חשש שמא יחתוך העכו"ם צוארו בתער משום שחשודים הם על שפיכות דמים (ע"ז כז)]. וכדי ליראות אדם חשוב, מותר לראות במראה.

וכתב הרמ"א שיי"א שמה שאסור לראות במראה היינו דוקא במקום שאין דרך לראות במראה רק נשים, ואז יש בו משום 'לא ילבש גבר', אבל במקום שדרך האנשים לראות ג"כ במראה, מותר.

והיינו שלדעה זו אין איסור בעצם עיסוק האיש בענייני ייפוי, ורק כשעושה מעשה שדרך הנשים לעשותו לצורך ייפוי עובר ב'לא ילבש'. ובביאור הגר"א (סק"ז) תמה על דעה זו שהביא הרמ"א, שהרי בסוגיין מבואר שהמלקט שערות לבנות מתוך שחורות עובר משום 'לא ילבש', וכוונתו להקשות שהרי מעשה זה אינו מעשה נשים דווקא אלא שהוא מעשה ייפוי, ומוכח מכאן שכל מעשה ייפוי אסור משום 'לא ילבש', ושלא כדעה זו.

ואכן החפץ חיים בקונטרס תפארת האדם (פ"ו, נדפס בסו"ס נדחי ישראל) כתב, שהמסלסל בשעריו נכלל בלאו של 'לא ילבש גבר שמלת אשה', שהקישוט לא הותר אלא לנשים שהן צריכות לכך [ומלבד זה כתב שבזה הוא מגרה יצר הרע על עצמו, וכמו שאמרו חז"ל (ב"ר כב ו) שהיצר הרע עומד באמצע פלטיא, ובשעה שהוא רואה אדם שהוא ממשמש בעיניו מתקן בשעריו ומסתלסל בעקביו ואומר 'הדין דידי הוא' וילוה אליו].

וכתב שם בהערה שמקורו מהמבואר בסוגיין שיש איסור 'לא ילבש' במלקט שערות לבנות מתוך שחורות, כיון שהוא עושה כן להתנאות כדי שיהיה נראה כבחור, ומוכח שכל מעשה הנעשה כדי להתנאות אסור משום 'לא ילבש'.

ובשערי זבולון (יו"ד סי' לה) דן בזה, וכתב שיש לדון שאף לדברי הגר"א והחפץ חיים שיש איסור בסלסול שערות וכל עסק שהוא לשם ייפוי, מכל מקום היינו דווקא בסלסול שעושה בצורה מיוחדת, אבל סלסול רגיל שאין לנו ראייה שהוא נחשב קישוט אשה מותר ואינו נכלל בכלל קישוטי אשה, עיי"ש.

ובשו"ת משנה הלכות (חי"ב סי' עב) תמה השואל מה חסרון יש במי שמייפה עצמו כשיוצא החוצה, הרי אדרבה אדם צריך לחוס על כבוד קונו, והרואה אדם נאה מברך 'ברוך שככה ברא בעולמו' כמבואר בגמרא (ע"ז כ). ובשו"ע (או"ח סי' רכה ס"י).

והשיב לו, שנקיות וייפוי הם שני ענינים, כי אדם חייב לשמור על גופו ועל נקיותו, ואדרבה נקיות הוא אחד מהדברים המביאים לידי רוח הקודש (ע"ז כ), אבל אותם המייפים עצמם כדי שימצאו חן בעיני אחרים ובפרט בעיני נשים, מלבד שיש בזה משום 'לא ילבש גבר שמלת אשה', גם יוסף הצדיק נענש בשביל שהיה מסלסל בשעריו שיהא נראה יפה, ומיד נתגרה בו הדוב (רש"י בראשית לט ו).

אמרות קודש
מנהלי ישראל עפ"י סדר התקני ע"פ

האומר מותר קרוב למזיד הוא

כתיב (ויקרא יז) 'ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו' התחיל בחטא שהוא בשוגג וסיים בעוון שהוא במזיד, ועוד מה ענין הכתוב 'ולא ידע ואשם' לכאן שהרי לכאורה תיבות אלו מיותרות. שנינו האומר מותר קרוב למזיד הוא וכן פסק הרמב"ם (מלכים פ"ה ה"א) וכן אם הרג והוא לא ידע שאסור להרוג הרי זה קרוב למזיד ונהרג ולא תחשב זו להם שגגה, מפני שהיה לו ללמוד ולא למד. וזהו ביאור הכתוב 'ואם נפש כי תחטא' בשוגג, אך השוגג היה כיון ש'ולא ידע' את הדין אזי 'ואשם ונשא עונו' כי קרוב למזיד הוא.

(חתם סופר, פרשת ויקרא)

סנהדרין הורגת אחד בשבוע נקראת חובלנית רבי אליעזר בן עזריה
אומר אחד לשבעים שנה רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים אילו היינו
בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם

ולכאורה צריך עיון, איזו תועלת יש בזה אם מוצאים דרך לפטור את האשם מעונש, אדרבה הרי הסנהדרין אחראית להוציא לאור משפט הרשעים. אלא יסוד כל עונשי בית דין הוא שלא הטילה התורה על בית דין להעניש את החוטא בעונש המגיע לו, כי השי"ת בעצמו מעניש כרצונו והרבה שלוחים למקום, אלא הכוונה שבית דין ילמדו דעת, ולזה די במה שהעונש כתוב בתורה, וישנה אפשרות ואפילו רחוקה להוציאו לפועל, כגדר שאמרו חז"ל על בן סורר ומורה שלא היה ולא עתיד להיות ולמה נכתב דרוש, למד להשמר מהחטא וקבל שכר.

(מכתב מאליהו, ח"ג מכתבים)

בעבר הירדן תלת בארץ ישראל תלת אמר אביי בגלעד שכיחי רוצחים

אפשר לומר לפי שבארץ כנען היה כהן גדול מתפלל שלא יארע שפיכות דמים בימיו, לזה אמר וישב שם עד מות הכהן הגדול, והתפילה בארץ ישראל מקובלת כי שם שער השמים וארץ אשר ה' דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה, מה שאין כן בחוץ לארץ כי מצד השרים ששולטים שם וישראל אינם תחת ידם ירבו הרוצחים, ולזה תמצא בפרשת מסעי שאמר (במדבר לה יד) 'את שלוש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלוש הערים תתנו בארץ כנען ערי מקלט תהיינה לנוס שמה כל מכה נפש בשגגה', לא אמר רוצח כמו שאמר כאן שתי פעמים רוצח שאמר לנוס שמה רוצח אשר ירצח את רעהו בבלי דעת, לפי שטומאת הארץ גורמת, לזה הדר בה נקרא רוצח.

(שפתי כהן, פרשת דברים)

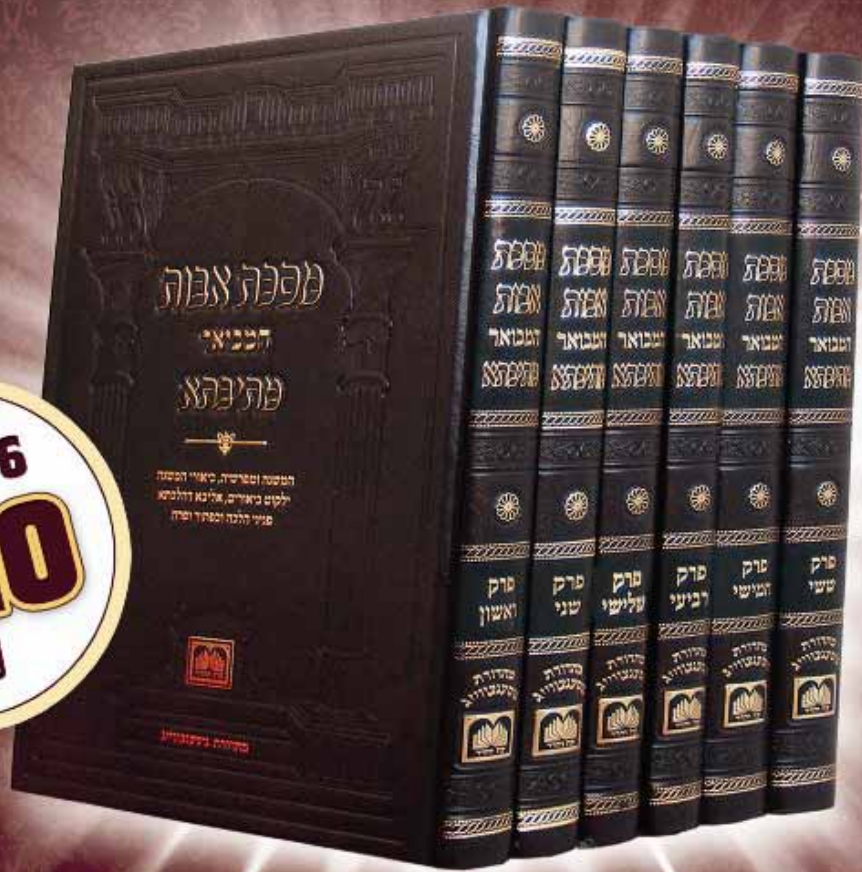
אמר אביי שש ערי המקלט הללו קולטות בין לדעת ובין שלא לדעת

עיקר מלכות שמים הוא בא"י ולכן אין ערי המקלט קולטות עד שיפרישו ערי מקלט בא"י, אי' דשש ערי מקלט הם רמז לשש התיבות של שמע ישראל שהם מקלט לכל נפש, אי' הללו קולטות בין לדעת בין שלא לדעת היינו דאי' דעת זה המכיר את בוראו וגם מי שהוא ההיפך מזה, גם מי שנפל ממדרגותיו ח"ו, מכל מקום מלכות שמים, ק"ש, הוא ערי מקלט לכל נפש, אי' דועליהם תתנו ארבעים ושתיים עיר הם מ"ב תיבות של ואהבת.

(אמרי אמת, ואתחנן)

(אמרי אמת, ואתחנן)

6 כרכים
240
 ש"ח

'מת'בתא' על מסכת אבות

כינוס עשיר מאוצרותיהם של חכמי הדורות, יוצרים תענוג צרוף בלימוד מסכת אבות, כאשר הדיק האיכות והפאר מתמזגים במאות מעלות טובות והוספות רבות הנחוצות להבנת דברי הקדמונים כמלאכים. הכל, בפונדק אחד מפואר בהדרו, בעימוד משובב לב ומאיר עיניים שטרם נראה כמותו.

המשנה ומפרשיה - כל מפרשי המשנה ערוכים מחדש * ביאורי המשנה * ילקוט ביאורים * אליבא דהלכתא
 פניני הלכה * כפתור ופרח * מבוא מיוחד על מסכת אבות

להגדיל תורה ולהאדירה

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
 מוקד הזמנות: 1800-22-55-66